

A. Grupa zajęć podstawowych

Nazwa przedmiotu kształcenia: Biologiczne podstawy zachowania	
Forma zajęć:	Wykład, Ćwiczenia, Laboratorium
Cele kształcenia Wykład: C1 Pogłębienie wiedzy z zakresu neuroanatomii, neurofizjologii, psychofizjologii i endokrynologii w wyjaśnianiu biopsychologicznych mechanizmów zachowania ludzi i zwierząt. C2 Rozwijanie rozumienia złożonych relacji między funkcjonowaniem układów biologicznych a procesami psychicznymi z uwzględnieniem aktualnych modeli oraz ustaleń badań empirycznych. C3 Kształtowanie umiejętności krytycznej interpretacji danych z badań neurobiologicznych (w tym wyników metod neuroobrazowania) oraz formułowania wniosków dotyczących biologicznych uwarunkowań zachowania. Ćwiczenia: C1 Rozwijanie umiejętności analizy i interpretacji biologicznych uwarunkowań zachowania człowieka w oparciu o studia przypadków oraz literaturę naukową. C2 Kształtowanie samodzielnego wnioskowania przyrodniczego poprzez integrowanie perspektywy biologicznej i psychologicznej w rozwiązywaniu problemów. C3 Doskonalenie umiejętności formułowania i uzasadniania hipotez dotyczących mechanizmów biologicznych w zachowaniu oraz ich weryfikowania na podstawie argumentów z badań (dane, artykuły, modele). Laboratoria: C1 Rozwijanie wiedzy i umiejętności w zakresie zasad diagnostyki biomedycznej oraz kształtowanie odpowiedzialnego podejścia do pracy laboratoryjnej zgodnie z procedurami bezpieczeństwa i ochrony biologicznej. C2 Rozwijanie umiejętności samodzielnej analizy reakcji biologicznych organizmu w warunkach laboratoryjnych, w tym interpretacji wyników obserwacji i pomiarów. C3 Kształtowanie umiejętności dokumentowania przebiegu ćwiczeń, opracowania wyników oraz formułowania wniosków i rekomendacji praktycznych (np. w kontekście pierwszej pomocy i zastosowań VR).	
Program kształcenia (treści nauczania)	
Wykład 1. Anatomiczne i fizjologiczne uwarunkowania relacji mózg – umysł. 2. Neuroanatomiczna organizacja mózgu i wynikające z niej funkcje (cyto- i mieloarchitektonika, czynność bioelektryczna i neurochemiczna mózgu, rola bariery krew-mózg). Kora mózgu a funkcje mózgu. 3. Genetyka i ewolucja a biologiczne mechanizmy zachowania. 4. Współczesne metody badania mózgu. 5. Mechanizmy anatomofizjologiczne zmysłów i ich zaburzenia. 6. Mózgowe mechanizmy procesów sensorycznych. 7. Mózgowe mechanizmy procesów motorycznych. 8. Mózgowe mechanizmy regulacji istotnych funkcji życiowych (sen i czuwanie, łaknienie i pragnienie, rozrodczość, funkcje hormonalne). 9. Anatomiczne i fizjologiczne mechanizmy emocji, agresji i uczuć 10. Układ nerwowy a stres. 11. Uwarunkowania anatomofizjologiczne bólu. 12. Pamięć – uczenie – zapamiętywanie. Relacje fizjologiczne i anatomiczne. Zaburzenia. 13. Mowa a układ nerwowy. Zaburzenia. 14. Klinicznie istotne zespoły neurologiczne związane z uszkodzeniem mózgu. 15. Wybrane, klinicznie istotne zespoły psychiatryczne w perspektywie neurobiologicznej. Ćwiczenia 1 Organizacja życia komórkowego: budowa i czynności komórki. 2 Modele dziedziczenia i interpretacja danych genetycznych: rozwiązywanie zadań i analiza przypadków. 3 Analiza i interpretacja fizjologii oraz krążenia płynów ustrojowych. 4 Analiza i interpretacja mechanizmów wymiany gazowej.	

5	Analiza i interpretacja fizjologii odżywiania, trawienia i wydalania.
6	Analiza i interpretacja fizjologii rozrodu człowieka.
7	Genetyczne i epigenetyczne uwarunkowania zaburzeń psychicznych.
8	Uwarunkowania genetyczne chorób neurologicznych.
9	Zdrowie i starzenie się. Waga ciała i otyłość, uzależnienia; stres i ryzyko chorób wieńcowych; problemy zdrowotne wieku starczego.
10	Systemy sensoryczne: czucie somatyczne, wzrok i słuch.
11	Odruchy człowieka.
12	Budowa tkanki mięśnia sercowego, automatyzm serca, tkanka bodźcoprzewodząca, depolaryzacja w sercu, tętno, regulacja ciśnienia tętniczego krwi.
13	Symulacja komputerowa potencjałów czynnościowych.
14	Rytmika funkcji życiowych. Rodzaje rytmów biologicznych.
Laboratoria	
15	Analiza i realizacja procedur pierwszej pomocy przedmedycznej w zdarzeniach nagłych oraz stanach bezpośredniego zagrożenia życia, z uwzględnieniem oceny sytuacji, priorytetów działań i zasad bezpieczeństwa.
16	Zastosowanie technologii wirtualnej rzeczywistości (VR) jako narzędzia wspierającego analizę i interpretację biologicznych uwarunkowań zachowania.

Literatura podstawowa:

1. Strelau J., Doliński D. (2021) Psychologia akademicka Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne tom I (s. 339-478) (816-845), tom II (s. 582-654)
2. Kalat, J. (2011). *Biologiczne podstawy psychologii*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
3. Górską, T., Grabowska, A., Zagrodzka J. (Red.) (2006). *Mózg a zachowanie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
4. Felten, D., Józefowicz, R. (2007). *Atlas neuroanatomii i neurofizjologii Nettera*. Wrocław: Elsevier

Literatura uzupełniająca

1. Rathus, S. (2006). *Psychologia współczesna*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
2. Bear, M. F., Connors, B. W., & Paradiso, M. A. (2015). *Neuroscience: Exploring the brain* (4th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.
3. Wolska, A. (2001). *Mózgowa organizacja czynności psychicznych: Skrypt dla studentów humanistycznych studiów uniwersyteckich*. Oficyna Wydawnicza Impuls.
4. Zimbardo, P. (2002). *Psychologia i życie*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
5. Kosslyn, S. M., & Rosenberg, R. S. (2006). *Psychologia: Mózg. Człowiek. Świat*. Wydawnictwo Znak.
6. Maruszewski, T. (2001). *Psychologia poznania*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
7. Maruszewski, T. (2001). *Psychologia poznania*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Efekty uczenia się

Symbol efektu uczenia się	Opis efektu uczenia się	Odniesienie efektu do efektu kierunkowego
Wykład		
E1_W	Student posiada pogłębioną wiedzę na temat budowy komórek i tkanek oraz interpretuje zachodzące w nich zjawiska biofizyczne.	K_W14
E2_W	Student posiada pogłębioną wiedzę z zakresu genetyki oraz analizuje znaczenie uwarunkowań genetycznych (w tym współdziałania genów i środowiska) w powstawaniu i przebiegu zaburzeń psychicznych.	K_W11 K_W14
E3_W	Student wyjaśnia i interpretuje złożone mechanizmy funkcjonowania układu nerwowego oraz analizuje ich powiązania z układem oddechowym, trawiennym, wydalniczym, rozrodczym.	K_W13
E4_W	Student posiada pogłębioną wiedzę w zakresie funkcjonowania narządów zmysłów oraz analizuje mózgowo mechanizmy percepcji i ich zaburzenia.	K_W08 K_W13

E1_K	Student krytycznie ocenia znaczenie czynników biologicznych jako determinant zachowania, uwzględniając złożoność uwarunkowań oraz konsekwencje interpretacji danych biologicznych dla rozumienia funkcjonowania człowieka.	K_K08
Ćwiczenia		
E1_U	Student analizuje i interpretuje biologiczne podłoże zachowania człowieka na podstawie danych, studiów przypadków i wyników badań.	K_U05 K_U08
E2_U	Student stosuje specjalistyczną terminologię nauk przyrodniczych oraz samodzielnie dobiera, ocenia i wykorzystuje literaturę naukową do pogłębiania wiedzy i formułowania uzasadnionych wniosków.	K_U08 K_U04
Laboratoria		
E3_U	Student potrafi samodzielnie wdrożyć i uzasadnić zastosowanie procedur pierwszej pomocy przedmedycznej w sytuacjach nagłych, podejmując działania zgodnie z obowiązującymi algorytmami postępowania, zasadami bezpieczeństwa oraz ochrony biologicznej.	K_U01 K_U05
E4_U	Student potrafi analizować i interpretować wpływ kontrolowanej stymulacji sensorycznej w środowisku wirtualnym na reakcje biologiczne organizmu, odnosząc wyniki obserwacji do funkcjonowania ośrodkowego oraz autonomicznego układu nerwowego.	K_U05 K_U08
Sumaryczna liczba godzin		200
Liczba punktów ECTS		8

Nazwa przedmiotu kształcenia: Neurofizjologia	
Forma zajęć:	Wykłady, Laboratoria
Cele kształcenia Wykłady: C1 Pogłębienie i uporządkowanie wiedzy z zakresu anatomii i neurofizjologii człowieka, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji i funkcji układu nerwowego oraz zależności struktura–funkcja. C2 Krytyczna analiza mechanizmów działania układu nerwowego w kontekście regulacji procesów fizjologicznych oraz przebiegu procesów psychicznych, z uwzględnieniem wielopoziomowych uwarunkowań (neurobiologicznych i neuroendokrynych). C3 Integracja wiedzy o funkcjonowaniu układów fizjologicznych w celu interpretacji organizmu jako złożonej całości strukturalno-funkcjonalnej (homeostaza, sprzężenia zwrotne, adaptacja) oraz formułowania uzasadnionych wniosków dotyczących skutków zaburzeń regulacji. Laboratoria: C4 Rozwijanie umiejętności analizy materiału empirycznego/obserwacyjnego z ćwiczeń laboratoryjnych w odniesieniu do mechanizmów neurofizjologicznych oraz formułowania uzasadnionych wniosków na podstawie danych. C5 Doskonalenie umiejętności planowania, realizacji i dokumentowania prostych procedur laboratoryjnych (dobór narzędzi, rejestracja wyników, opracowanie danych) z uwzględnieniem rzetelności pomiaru i ograniczeń zastosowanej metody. C6 Kształtowanie kompetencji komunikowania wyników i wniosków z ćwiczeń (raport/prezentacja), w tym krytycznej interpretacji rezultatów, wskazania możliwych źródeł błędu oraz przestrzegania zasad etycznych i bezpieczeństwa pracy laboratoryjnej.	
Program kształcenia (treści nauczania)	

WYKŁADY (W):

1. Biologiczne i neurofizjologiczne ujęcia zachowania: psychologia jako nauka o zachowaniu w kontekście funkcjonowania organizmu; zakres pojęciowy neuropsychologii, neurologii i fizjologii; relacje między poziomami wyjaśniania (biologicznym i psychologicznym).
2. Organizmy jako zintegrowane układy: cechy systemów żywych, współzależność układów fizjologicznych; organizm jako całość strukturalno-funkcjonalna; konsekwencje zaburzeń regulacji dla zachowania i funkcjonowania.
3. Neuron i synapsa: budowa i zróżnicowanie funkcjonalne komórek nerwowych; typy synaps i mechanizmy przekazywania informacji; neuroplastyczność jako podstawa adaptacji i uczenia się (interpretacja mechanizmów i ograniczeń).
4. Neurofizjologia komórki nerwowej: potencjał spoczynkowy i czynnościowy; mechanizmy depolaryzacji i repolaryzacji; przewodzenie i kodowanie informacji; krytyczna interpretacja znaczenia procesów bioelektrycznych dla zachowania.
5. Neuroanatomia funkcjonalna: zasady organizacji OUN; rdzeń kręgowy, pień mózgu, mózdzek, jądra podstawy, układ limbiczny, półkule mózgowe; układ piramidowy i pozapiramidowy – analiza relacji struktura–funkcja i konsekwencji uszkodzeń dla funkcjonowania. Obwodowy układ nerwowy, receptory i narządy zmysłów.
6. Obwodowy układ nerwowy: organizacja, funkcje i mechanizmy przetwarzania informacji; receptory i narządy zmysłów jako elementy systemów percepcyjnych.
7. Homeostaza i regulacja: mechanizmy utrzymania równowagi wewnętrznej z uwzględnieniem roli układu nerwowego; sprzężenia zwrotne i adaptacja; analiza skutków dysregulacji.
8. Neuroendokrynologia: współdziałanie układu nerwowego i dokrewnego; osie regulacyjne, hormony i neuromodulatory; interpretacja zależności między regulacją hormonalną a funkcjonowaniem psychicznym i zachowaniem.
9. Układ limbiczny: rola w przetwarzaniu emocjonalnym oraz w mechanizmach czuwania, snu, uczenia się i pamięci; analiza danych z badań i ograniczeń interpretacyjnych (wnioskowanie o funkcjach na podstawie uszkodzeń/aktywacji).
10. Neurofizjologiczne mechanizmy motywacji, popędów i emocji: systemy nagrody i kary, odruchy warunkowe i bezwarunkowe; podstawy neurobiologiczne mowy; integracja ujęć fizjologicznych z interpretacją zachowania.
11. Fizjologia snu: mechanizmy regulacji snu i czuwania; fazy snu (NREM/REM) i ich znaczenie; konsekwencje zaburzeń snu dla funkcjonowania poznawczego i emocjonalnego (analiza i interpretacja).

LABORATORIA (L):

1. Budowa komórki nerwowej;
 - Identyfikacja struktur neuronu na modelach anatomicznych; porównanie zróżnicowania budowy neuronów w różnych częściach układu nerwowego.
 - Formułowanie wniosków o relacji struktura–funkcja (np. znaczenie dendrytów/aksonu dla przetwarzania informacji).
2. Rola układu nerwowego w homeostazie;
 - Analiza klinicznych przykładów dysregulacji (np. gorączka, odwodnienie) w kategoriach mechanizmów regulacyjnych.
 - Identyfikacja podwzgórza i jego powiązań; interpretacja roli struktur w regulacji procesów życiowych oraz ograniczeń wnioskowania na podstawie studiów przypadków.
3. Obwodowy układ nerwowy, receptory i narządy zmysłów;
Realizacja testów percepcyjnych (zapach, wzrok, dotyk) i analiza wyników w odniesieniu do roli receptorów i progów wrażeń.
Ocena czynników zakłócających pomiar i granic interpretacji wyników.
Ćwiczenia w VR: symulacje progów percepcyjnych i integracji bodźców (np. manipulacja parametrami bodźca wzrokowego/słuchowego w środowisku 3D); rejestracja wyników i omówienie ograniczeń pomiaru oraz czynników zakłócających.
4. Funkcjonalna neuroanatomia;
 - Identyfikacja struktur OUN na modelach (rdzeń kręgowy, pień mózgu, mózdzek, półkule, układ limbiczny) i przypisanie funkcji w kontekście zachowania i procesów życiowych.

- Analiza konsekwencji uszkodzeń wybranych struktur na podstawie opisów klinicznych (wnioskowanie i ryzyko uproszczeń).
 - Ćwiczenia w VR: eksploracja trójwymiarowych modeli OUN (identyfikacja struktur i szlaków), analiza relacji struktura–funkcja oraz konsekwencji uszkodzeń na podstawie scenariuszy edukacyjnych (wnioskowanie i ryzyko uproszczeń).
5. Testowanie percepcji zmysłowej;
- Badania ostrości wzroku, reakcji na bodźce słuchowe i zapachowe; interpretacja wyników w odniesieniu do przetwarzania bodźców.
 - Krytyczna dyskusja o roli receptorów oraz ograniczeniach procedur i błędach pomiaru.
 - Ćwiczenia w VR: zadania czasu reakcji i uwagi w kontrolowanych warunkach bodźcowych (np. bodźce wzrokowe/akustyczne w VR), porównanie wyników z pomiarami poza VR; krytyczna ocena rzetelności i trafności procedury.
6. Układ limbiczny i emocje;
- Lokalizacja struktur układu limbicznego (hipokamp, ciało migdałowate, zakręt obręczy) i interpretacja ich roli w emocjach i pamięci.
 - Analiza przypadków klinicznych (skutki uszkodzeń) wraz z identyfikacją alternatywnych wyjaśnień.
7. Mechanizmy motywacji i popędów;
- Ćwiczenia ilustrujące wpływ nagród i kar na zachowanie; analiza rezultatów w kontekście systemów dopaminergicznych i układu limbicznego.
 - Formułowanie wniosków z uwzględnieniem ograniczeń uogólniania (kontekst, różnice indywidualne).
 - Ćwiczenia w VR: zadania wzmacniania (nagroda/kara) w środowisku symulowanym; interpretacja rezultatów w odniesieniu do systemów nagrody oraz ograniczeń uogólniania (kontekst, różnice indywidualne).
8. Odruchy warunkowe i bezwarunkowe;
- Demonstracja oraz realizacja prostego paradygmatu warunkowania klasycznego; interpretacja mechanizmów uczenia asocjacyjnego.
 - Omówienie zastosowań i ograniczeń wyjaśnień warunkowaniem w psychologii i neurofizjologii.
9. Rola ośrodków mowy;
- Identyfikacja obszarów Broki i Wernickiego na modelach mózgu; interpretacja ich funkcji w mowie.
 - Analiza opisów afazji (Broki/Wernickiego) i formułowanie wniosków o relacji uszkodzenie–objaw z uwzględnieniem ograniczeń.
10. Fizjologia snu i jego znaczenie;
- Prowadzenie dziennika snu przez studentów (tydzień): analiza wpływu stresu, diety i aktywności na parametry snu.
 - Interpretacja faz snu (REM/NREM) w kontekście regeneracji i funkcji poznawczych na podstawie diagramów i wyników badań; krytyczna ocena wniosków (zmienne zakłócające).

Literatura podstawowa:

1. Konturek, S. (2013). *Fizjologia człowieka. Tom 4. Neurofizjologia*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, strony 11-333.

Literatura uzupełniająca:

1. Ciechanowicz-Lewkowicz, E. (2005). *Neurofizjologia*. Wydawnictwo Arte
2. Lewin Kowalik, J. (2024) *Fizjologia człowieka*. Wrocław, Edra Urban & Partner
3. Narkiewicz, O., Moryś, J. (2011) *Neuroanatomia czynnościowa i kliniczna*. W-wa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL
4. Michajlik A., Ramotowski W. (2009) *Anatomia i fizjologia człowieka*. W-wa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL
5. Kaczmarek M., Wolański N. (2018) *Rozwój biologiczny człowieka. Od poczęcia do śmierci*. W-wa : Wydawnictwo Naukowe PWN
6. Sadowski B. (2005) *Biologiczne mechanizmy zachowania się ludzi i zwierząt*. W-wa : Wydawnictwo Naukowe PWN
7. Maruszewski T., Doliński D., Łukaszewski W., Marszał-Wiśniewska M. (2018) *Emocje i motywacja*. W: J. Strelau, D. Doliński (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*. Gdańsk: GWP (tom 1).

Efekty uczenia się		
Symbol efektu uczenia się	Opis efektu uczenia się	Odniesienie efektu do efektu kierunkowego
WYKŁADY		
E1_W	Posiada pogłębioną i uporządkowaną wiedzę o budowie układu nerwowego oraz potrafi interpretować relacje anatomiczne i funkcjonalne między jego elementami w kontekście wyjaśniania mechanizmów działania.	K_W13
E2_W	Potrafi analizować i krytycznie interpretować rolę struktur mózgowych w mechanizmach snu, uczenia się i pamięci, wskazując ograniczenia wnioskowania na podstawie danych (np. badań uszkodzeń/aktywacji).	K_W08
E3_W	Potrafi integrować wiedzę o organizmie jako złożonej całości układów fizjologicznych oraz wyjaśniać mechanizmy homeostazy z uwzględnieniem roli układu nerwowego i konsekwencji dysregulacji.	K_W14
LABORATORIA		
E1_U	Potrafi odnosić obserwacje i wyniki ćwiczeń laboratoryjnych do mechanizmów neurofizjologicznych oraz formułować uzasadnione wnioski dotyczące biologicznych aspektów funkcjonowania człowieka.	K_U08
E2_U	Potrafi krytycznie opracować wyniki ćwiczenia laboratoryjnego (opis procedury, wyniki, wnioski) oraz interpretować je w kontekście biologicznych uwarunkowań funkcjonowania człowieka, wskazując ograniczenia zastosowanej metody.	K_U08
Sumaryczna liczba godzin		75
Liczba punktów ECTS		3

Nazwa przedmiotu kształcenia: Psychologia rozwoju człowieka w cyklu życia	
Forma zajęć:	Wykład, Ćwiczenia
Cele kształcenia Wykład: C1 Pogłębienie rozumienia współczesnych koncepcji i modeli rozwoju człowieka w cyklu życia oraz ich konsekwencji dla opisu i wyjaśniania zmian rozwojowych. C2 Krytyczna analiza mechanizmów i uwarunkowań rozwoju (biologicznych, rodzinnych, środowiskowych, kulturowych i instytucjonalnych) z uwzględnieniem interakcji czynników i złożoności zjawisk. C3 Integracja wiedzy teoretycznej i wyników badań empirycznych w celu interpretowania normatywnych i nienormatywnych trajektorii rozwoju oraz kryzysów rozwojowych w perspektywie całego życia. Ćwiczenia: C1 Rozwijanie umiejętności analizy i interpretacji danych/opisów przypadków dotyczących funkcjonowania człowieka na kolejnych etapach życia z odwołaniem do teorii rozwoju. C2 Doskonalenie doboru i krytycznej oceny metod badawczych stosowanych w psychologii rozwoju (w tym ograniczeń, trafności i rzetelności) w odniesieniu do problemów rozwojowych. C3 Projektowanie (na poziomie koncepcyjnym) adekwatnych działań wspierających rozwój i profilaktykę ryzyk rozwojowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych – z uzasadnieniem w literaturze i standardach etycznych.	

Metody kształcenia:

Mk1 Wykłady (prezentacje multimedialne, materiały wizualne: schematy modeli/teorii rozwoju, krótkie materiały wideo ilustrujące zjawiska rozwojowe, materiały dydaktyczne udostępniane na platformie e-learningowej)

Mk2 Dyskusja dydaktyczna moderowana (studia przypadków, pytania problemowe, fragmenty artykułów naukowych do krytycznej analizy i argumentacji, dyskusje/zadania problemowe realizowane z wykorzystaniem platformy e-learningowej)

Mk3 Analiza literatury przedmiotu (monografie, artykuły recenzowane, zasoby biblioteczne online/bazy publikacji, rozdziały podręczników wskazane przez prowadzącego, materiały i instrukcje do pracy własnej udostępniane na platformie e-learningowej)

Mk4 Analiza przypadków (opisy przypadków kliniczno-rozwojowych, karty analizy przypadku, materiały narracyjne/wywiady rozwojowe – w zakresie dydaktycznym, zadania analityczne przekazywane i rozliczane z wykorzystaniem platformy e-learningowej)

Mk5 Konsultacje (platforma e-learning/komunikator, materiały i instrukcje do zadań, kryteria oceny projektu/prezentacji udostępnione studentom)

Pomoce dydaktyczne

Pd1 Prezentacje multimedialne i materiały wizualne (slajdy, infografiki, mapy pojęć, schematy porównawcze teorii rozwoju i etapów cyklu życia, materiały udostępniane na platformie e-learningowej)

Pd2 Zestaw studiów przypadków i kart pracy do analizy rozwoju (opisy sytuacji rozwojowych na różnych etapach życia, arkusze do wnioskowania i interpretacji czynników ryzyka/ochronnych, zadania/asynchroniczne aktywności na platformie e-learningowej)

Pd3 Literatura naukowa (druk i/lub dostęp cyfrowy) oraz źródła do krytycznej analizy (artykuły recenzowane, monografie, fragmenty narzędzi/metryk i opisów metod badawczych do oceny trafności, rzetelności i ograniczeń interpretacyjnych, elektroniczne zasoby/linki udostępniane na platformie e-learningowej)

Pd4 Platforma e-learningowa (udostępnianie materiałów dydaktycznych, instrukcji do zadań, komunikacja ze studentami, aktywności asynchroniczne, quizy/pytania kontrolne, przekazywanie informacji organizacyjnych)

Program kształcenia (treści nauczania)
WYKŁADY

1. Zakres, przedmiot i współczesne paradygmaty psychologii rozwoju człowieka; relacje między podejściami teoretycznymi a praktyką (badania, diagnoza, interwencja).
2. Analiza porównawcza wybranych koncepcji i teorii rozwoju psychicznego człowieka – założenia, mechanizmy zmiany, moc wyjaśniająca, ograniczenia:
 - a) Teorie psychoanalityczne i modele rozwoju człowieka (interpretacja mechanizmów rozwoju i ich krytyka)
 - b) Behawiorystyczne teorie rozwoju (rola uczenia się, wzmocnień i środowiska; ograniczenia wyjaśniania)
 - c) Teorie poznawcze rozwoju (mechanizmy zmian poznawczych; porównanie podejść)
 - d) Teorie kulturowo-historyczne (rola mediacji kulturowej i języka; konsekwencje dla rozumienia rozwoju)
3. Rozwój i zmiana rozwojowa: operacjonalizacja pojęć, typy zmian (ilościowe/jakościowe; normatywne/nienormatywne), modele przebiegu zmian (ciągłość vs skokowość) oraz ich konsekwencje interpretacyjne.
4. Determinanty i mechanizmy rozwoju: interakcje czynników (biologicznych, środowiskowych, rodzinnych, kulturowych), procesy regulacyjne i adaptacyjne; konsekwencje dla różnic indywidualnych.
5. Periodyzacja rozwoju psychicznego: krytyczna analiza wybranych systemów periodyzacji; użyteczność i ograniczenia periodyzacji w badaniach i praktyce.
6. Konteksty rozwoju – analiza wpływu i współdziałania kontekstów:
 - a) Kontekst kulturowy: typy kultur wg M. Mead i ich implikacje dla rozwoju (interpretacja porównawcza)
 - b) Kontekst środowiskowy: fizyczny i społeczny (mechanizmy oddziaływania środowiska)
 - c) Kontekst rodzinny: postawy rodzicielskie i style wychowawcze (związki z funkcjonowaniem dziecka)
 - d) Kontekst instytucjonalny: rola edukacji i instytucji społecznych w kształtowaniu kompetencji i ryzyk
 - e) Kontekst biologiczny: powiązania procesów biologicznych z rozwojem poznawczym, emocjonalnym i społecznym

7. Koncepcja zadań rozwojowych (R. J. Havighurst) i kryzysy rozwojowe: analiza warunków realizacji zadań, ryzyka i konsekwencje niepowodzeń rozwojowych.
8. Kształtowanie właściwości psychicznych we wczesnym dzieciństwie – interpretacja w świetle teorii i danych empirycznych:
 - a) styl przywiązania – uwarunkowania i konsekwencje rozwojowe
 - b) więź emocjonalna i kształtowanie „Ja” (autonomia, sprawstwo)
 - c) rozwój samooceny i poczucia własnej wartości
 - d) teoria umysłu – znaczenie dla rozwoju społecznego i emocjonalnego
9. Warunki realizacji kluczowych potrzeb psychicznych: autonomia, kompetencja, więź; konsekwencje deprivacji i nadmiernej kontroli dla trajektorii rozwoju.
10. Rozwój funkcji psychicznych – integracja obszarów i krytyczna interpretacja modeli:
 - a) rozwój procesów poznawczych i przetwarzania informacji (w tym uwarunkowania sensoryczne)
 - b) rozwój myślenia – fazy wg J. Piageta i ich krytyczna ocena
 - c) rozwój moralny – fazy wg J. Piageta (oraz konsekwencje dla funkcjonowania społecznego)
 - d) rozwój emocjonalny – regulacja emocji i jej zmienność rozwojowa
 - e) rozwój społeczny – kompetencje społeczne, relacje rówieśnicze, role społeczne
 - f) rozwój tożsamości – ujęcia E. Eriksona i J. Marcii; analiza statusów tożsamości i ich konsekwencji
11. Rozwój osobowości w cyklu życia: stabilność i zmiana; mechanizmy adaptacji i rola doświadczeń.
12. Różnice indywidualne w rozwoju psychicznym: czynniki różnicujące, odporność psychiczna (resilience), czynniki ryzyka i ochronne; interpretacja wieloczynnikowa.
13. Rola uczenia się w rozwoju w różnych teoriach: porównanie ujęć, implikacje dla praktyki (wychowanie, edukacja, wsparcie).
14. Zaburzenia rozwoju o podłożu organicznym: rozumienie mechanizmów, konsekwencji funkcjonalnych i ograniczeń interpretacji; znaczenie wczesnej identyfikacji i wsparcia.

ĆWICZENIA

1. Analiza pojęć „zmiana” i „rozwój”: kryteria rozwoju, rozróżnienia (normatywne/nienormatywne), konsekwencje dla interpretacji przypadków i danych.
2. Metody badań w psychologii rozwoju: dobór metody do problemu badawczego; krytyczna ocena trafności, rzetelności, ograniczeń i uwarunkowań etycznych.
3. Rozwój człowieka w cyklu życia – analiza stadiów rozwojowych w ujęciu porównawczym (zmiany w funkcjonowaniu poznawczym, emocjonalnym, społecznym).
4. Psychologia prenatalna i perinatalna: czynniki ryzyka i ochronne, konsekwencje dla dalszego rozwoju; interpretacja danych.
5. Rozwój w wieku niemowlęcym: kluczowe zadania rozwojowe; przywiązanie, regulacja, rozwój poznawczy – analiza przykładów
6. Rozwój w wieku poniemowlęcym: autonomia, język, rozwój społeczny i emocjonalny – interpretacja zmian jakościowych.
7. Rozwój w okresie średniego dzieciństwa: funkcje poznawcze, kompetencje szkolne, relacje rówieśnicze – analiza czynników warunkujących.
8. Rozwój w okresie późnego dzieciństwa: obraz siebie, moralność, funkcjonowanie społeczne – studium przypadków i dyskusja.
9. Rozwój w okresie dorastania: tożsamość, relacje, ryzyka rozwojowe – analiza dylematów i danych empirycznych.
10. Rozwój w wieku młodzieńczym: przejścia rozwojowe, role społeczne i cele życiowe – interpretacja zróżnicowanych trajektorii.
11. Rozwój w okresie wczesnej dorosłości: bliskość, praca, rodzicielstwo – analiza uwarunkowań i konsekwencji rozwojowych.
12. Rozwój w okresie średniej dorosłości: zmiana ról, bilans życia, adaptacja – interpretacja mechanizmów stabilności i zmiany.
13. Rozwój w okresie późnej dorosłości: starzenie poznawcze, emocjonalne i społeczne; zasoby adaptacyjne – analiza wieloczynnikowa.

14. Psychologiczne aspekty śmierci: postawy wobec umierania, żałoba; moralność i eutanazja – argumentacja z uwzględnieniem perspektyw etycznych i społecznych.
15. Ryzyka rozwojowe w cyklu życia: identyfikacja czynników ryzyka i ochronnych; analiza przypadku i wnioskowanie.
16. Metody wspomagania rozwoju: projektowanie działań wsparcia adekwatnych do etapu życia; uzasadnianie doboru działań w oparciu o literaturę i standardy etyczne.

Literatura podstawowa:

1. Trempała, J. (red.). (2020). *Psychologia rozwoju człowieka: Podręcznik akademicki*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Przetacznik-Gierowska M., Tyszkowa M. (2005). *Psychologia rozwoju człowieka. Zagadnienia ogólne*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
3. Harwas-Napierała B., Trempała J. (2004). *Psychologia rozwoju człowieka. Rozwój funkcji psychicznych*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
4. Harwas-Napierała B., Trempała J. (2006). *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
5. Birch A. (2022). *Psychologia rozwojowa w zarysie. Od niemowlęctwa do dorosłości*. Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa

Literatura uzupełniająca

1. Schaffer H.R. (2010). *Psychologia rozwojowa. Podstawowe pojęcia*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
2. Schaffer H.R. (2014). *Psychologia dziecka*. Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa
3. Brzezińska A. (2005). *Psychologiczne portrety człowieka*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk.
4. Wadsworth B. J. (1998). *Teoria Piageta. Poznawczy i emocjonalny rozwój dziecka*. Warszawa: WSiP.
5. Oleś P.K. (2011). *Psychologia człowieka dorosłego. Ciągłość – zmiana – integracja*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
6. Steuden S. (2011). *Psychologia starzenia się i starości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
7. Santrock, J. W. (2019/2021 zależnie od wydania). *Life-Span Development* (np. 18th ed.). McGraw-Hill. ISBN 9781260245844.

Efekty uczenia się

Symbol efektu uczenia się	Opis efektu uczenia się	Odniesienie efektu do efektu kierunkowego
WYKŁADY		
E1_W	Posiada pogłębioną i uporządkowaną wiedzę o współczesnych teoriach i modelach rozwoju człowieka oraz potrafi je porównywać i krytycznie oceniać w kontekście wyjaśniania złożonych zmian rozwojowych w cyklu życia.	K_W03 K_W09 K_W14
E2_W	Wyjaśnia i interpretuje interakcje czynników (biologicznych, środowiskowych, kulturowych, rodzinnych i instytucjonalnych) kształtujących rozwój; formułuje samodzielne wnioski dotyczące normatywnych i nienormatywnych trajektorii oraz kryzysów rozwojowych.	K_W08 K_W09 K_W13
ĆWICZENIA		
E1_U	Analizuje opisy przypadków i/lub dane dotyczące funkcjonowania człowieka na różnych etapach życia, integrując perspektywę teoretyczną i empiryczną; uzasadnia wnioski w oparciu o literaturę.	K_U15 K_U03 K_U08
E2_U	Dobiera i krytycznie ocenia metody badawcze/diagnostyczne wykorzystywane w psychologii rozwoju, wskazując ich trafność, ograniczenia i konsekwencje dla interpretacji wyników.	K_U02, K_U13

E3_U	Projektuje (konceptyjnie) strategie wspierania rozwoju i profilaktyki ryzyk rozwojowych adekwatne do wieku i potrzeb jednostki, uzasadniając dobór działań w oparciu o dowody naukowe i standardy etyczne.	K_U18
E1_K	Wykazuje gotowość do odpowiedzialnego i etycznego wykorzystania wiedzy rozwojowej w działaniach wspierających; docenia znaczenie interdyscyplinarnej współpracy w pracy z osobami na różnych etapach życia.	K_K04
Sumaryczna liczba godzin		250
Liczba punktów ECTS		10

Nazwa przedmiotu kształcenia: Psychologia społeczna	
Forma zajęć:	Wykład, Ćwiczenia
Cele kształcenia Wykłady: C1 Poglębianie rozumienia kluczowych teorii i mechanizmów psychologii społecznej oraz ich zastosowania do wyjaśniania złożonych zjawisk społecznych C2 Krytyczna analiza wyników klasycznych i współczesnych badań (w tym eksperymentalnych) oraz ocena ich ograniczeń metodologicznych i interpretacyjnych. C3 Interpretowanie zachowań jednostek i grup w kategoriach procesów poznania społecznego, wpływu społecznego i dynamiki grupowej – z uwzględnieniem kontekstu sytuacyjnego i kulturowego. C4 Wykształcenie umiejętności przeprowadzania badań z zakresu psychologii społecznej. Ćwiczenia: C1 Rozwijanie umiejętności projektowania (na poziomie koncepcyjnym) badań z zakresu psychologii społecznej oraz uzasadniania doboru procedur i narzędzi. C2 Doskonalenie analizy przypadków i danych (także jakościowych) dotyczących zjawisk społecznych oraz formułowania wniosków z uwzględnieniem alternatywnych wyjaśnień. C3 Kształtowanie kompetencji stosowania wiedzy o wywieraniu wpływu, zmianie postaw i autoprezentacji w sposób odpowiedzialny i etyczny (identyfikacja nadużyć i ryzyk).	
Program kształcenia (treści nauczania)	
Wykład: 1. Zakres i tożsamość dyscypliny: definicje, poziomy wyjaśniania zjawisk społecznych; konsekwencje przyjętych założeń dla badań i praktyki. 2. Metodologia psychologii społecznej: logika eksperymentu, trafność wewnętrzna i zewnętrzna, kwestie replikacji, etyka badań i interpretacja efektów. 3. Klasyczne eksperymenty psychologii społecznej: analiza rezultatów, ograniczeń metodologicznych i aktualnej oceny w świetle współczesnych standardów. 4. Poznanie społeczne: mechanizmy, ograniczenia, błędy poznawcze; konsekwencje dla decyzji i ocen w sytuacjach społecznych. 5. Spostrzeganie społeczne i atrybucje: modele wyjaśniania przyczyn zachowań; analiza błędów atrybucyjnych i ich skutków w relacjach społecznych. 6. Procesy grupowe: facylitacja, próżniactwo, decyzje grupowe, konflikt i współpraca – mechanizmy, warunki brzegowe, implikacje praktyczne. 7. Konformizm i posłuszeństwo: uwarunkowania sytuacyjne i indywidualne; krytyczna interpretacja wyników badań.	

8. Agresja i altruizm: modele wyjaśniające, czynniki ryzyka i ochronne; zastosowania profilaktyczne i interwencyjne.
9. Postawy: nabywanie, funkcje, pomiar; mechanizmy zmiany postaw – warunki skuteczności i ograniczenia.
10. Atrakcyjność interpersonalna: determinanty, funkcje i kontekst społeczny; interpretacja wyników badań.
11. Autoprezentacja: strategie i motywy; zarządzanie wizerunkiem i jego konsekwencje psychologiczne.
12. Przywództwo: style, mechanizmy wpływu lidera, funkcjonowanie w grupie; analiza kontekstów skuteczności.
13. Psychologia społeczna a prawo: zastosowania wiedzy o wpływie społecznym i poznaniu społecznym w kontekście instytucjonalnym.
14. Komunikacja interpersonalna: mechanizmy, bariery, rola w realizacji potrzeb i celów; analiza przypadków.
15. Psychologia społeczna a zdrowie i środowisko: zachowania prozdrowotne/proekologiczne; uwarunkowania i interwencje.
16. Wywieranie wpływu społecznego: reguły wpływu (wzajemność, zaangażowanie/konsekwencja, niedostępność, społeczny dowód słuszności, lubienie/sympatia, autorytet) – analiza skuteczności, granic etycznych i ryzyk nadużyć.

Ćwiczenia:

1. Proces badawczy w psychologii społecznej: formułowanie problemu i hipotez, operacjonalizacja zmiennych, dobór planu eksperymentalnego; krytyczna ocena trafności (wewnętrznej i zewnętrznej), kontroli zmiennych zakłócających oraz standardów etycznych; plan analizy i interpretacji wyników.
2. Psychologia miłości – przemiany miłości oraz zakochanie: analiza mechanizmów i uwarunkowań (poznawczych, emocjonalnych, motywacyjnych i społecznych); interpretacja danych empirycznych oraz alternatywnych wyjaśnień zjawiska.
3. Psychologia miłości – romantyczne początki oraz związek kompletny: czynniki inicjowania i podtrzymywania relacji; analiza dynamiki relacji w ujęciu teoretycznym i empirycznym; identyfikacja warunków sprzyjających stabilności i satysfakcji w związku.
4. Psychologia miłości – związek przyjacielski oraz związek pusty i jego rozkład: porównanie typów relacji i trajektorii zmian; analiza czynników ryzyka rozpadu relacji; interpretacja opisów przypadków i wnioskowanie o mechanizmach rozkładu związku.
5. Psychologia miłości – różnorodność: różne formy relacji i ich uwarunkowania kulturowe, sytuacyjne i indywidualne; analiza konsekwencji psychospołecznych; krytyczna refleksja nad stereotypami dotyczącymi relacji.
6. Autoprezentacja – taktyki i motywy: analiza strategii wywierania wrażenia na innych; identyfikacja funkcji autoprezentacji (instrumentalnych i tożsamościowych) oraz kosztów psychologicznych; ćwiczenia w interpretacji zachowań autoprezentacyjnych w kontekście sytuacyjnym.
7. Kontekst społeczny autoprezentacji oraz wartość odbiorców: wpływ norm, ról społecznych i oczekiwań odbiorców na wybór strategii autoprezentacyjnych; analiza różnic indywidualnych i sytuacyjnych; ocena skuteczności i ryzyk wizerunkowych.
8. Aktualny społeczny i zasada komplementarności w autoprezentacji: spójność i niespójność wizerunku; mechanizmy wzmacniania/rekonstruowania wizerunku; analiza konsekwencji komplementarności w relacjach interpersonalnych i zawodowych.
9. Struktura Ja i troski autoprezentacyjne; stereotypy i uprzedzenia: funkcje stereotypów i uprzedzeń, mechanizmy podtrzymywania; projektowanie działań ograniczających uprzedzenia (na poziomie koncepcyjnym) i krytyczna ocena ich skuteczności; wnioskowanie na podstawie danych i opisów przypadków.
10. Altruizm i agresja: analiza mechanizmów i determinant (sytuacyjnych, poznawczych, emocjonalnych i normatywnych); diagnoza czynników ryzyka i ochronnych w studiach przypadków; formułowanie rekomendacji profilaktycznych/interwencyjnych z uzasadnieniem.

Literatura podstawowa:

1. Aronson E. (2020), *Człowiek – istota społeczna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 45–120; 145–210; 235–310; 355–420.

2. Aronson E., Wilson T. D., Akert R. M. (2012). *Psychologia społeczna*. Poznań: Zysk i S-ka Wydawnictwo, s. 23–110; 155–240; 275–360; 401–470.
3. Wojciszke, B. (2023). *Psychologia społeczna*. Warszawa: Scholar, s. 17–140; 255–390; 425–520.
4. Myers, D. G., Twenge, J. M. (2021). *Social Psychology*. New York, NY: McGraw-Hill Education. s. 1–180; 215–340; 375–460.

Literatura uzupełniająca

1. Adler R. B., Rosenfeld L. B., Proctor II R. F. (2021). *Relacje interpersonalne. Proces porozumiewania się*. Poznań: Dom Wydawniczy REBIS, s. 15–180; 205–310.
2. Cialdini R. B. (2023). *Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, s. 33–210; 235–320.
3. Farnicka, M., Liberska, H., Niewiedział, D. (2016). *Psychologia agresji: Wybrane problemy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 15–180; 205–310.
4. House, B. R., Kanngiesser, P., Barrett, H. C., Broesch, T., Cebioglu, S., Crittenden, A. N., Erut, A., Lew-Levy, S., Sebastian-Enesco, C., Smith, A. M., Yilmaz, S., Silk, J. B. (2019). Universal norm psychology leads to societal diversity in prosocial behaviour and development. *Nature Human Behaviour*, 4(1), 36–44.
<https://doi.org/10.1038/s41562-019-0734-z>
5. Kenrick, D.T., Neuberg, Cialdini, R. B. (2006). *Psychologia społeczna. Rozwiązane tajemnice*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, s. 21–150; 185–320.
6. Sęk H. (2018). *Spoleczna psychologia społeczna*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, s. 17–160; 195–340.
7. Wojciszke, B. (2006). *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*. Warszawa: Scholar, s. 563–640; 665–720.
8. Wojciszke B., Doliński D. (2018). *Psychologia społeczna*. W: J. Strelau, D. Doliński (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*. Gdańsk: GWP (tom 2), s. 563–640; 665–720.

Efekty uczenia się

Symbol efektu uczenia się	Opis efektu uczenia się	Odniesienie efektu do efektu kierunkowego
---------------------------	-------------------------	---

WYKŁAD

E1_W	Posiada pogłębioną i uporządkowaną wiedzę o mechanizmach społecznego funkcjonowania człowieka i struktur społecznych oraz potrafi krytycznie interpretować wyniki badań i ich zastosowania w praktyce.	K_W10
E2_W	Analizuje i porównuje teorie wyjaśniające funkcjonowanie człowieka w kontekście społecznym; wskazuje ich moc wyjaśniającą i ograniczenia oraz konsekwencje dla interpretacji zjawisk społecznych.	K_W01 K_W10

ĆWICZENIA

E1_U	Stosuje pojęcia i modele psychologii społecznej do analitycznego opisu i interpretacji zachowań jednostek i grup; formułuje wnioski z uwzględnieniem alternatywnych wyjaśnień i kontekstu sytuacyjnego.	K_U05 K_U11 K_U16
E2_U	Projektuje działania dotyczące wywierania wpływu społecznego i zmiany postaw, uzasadniając dobór strategii w oparciu o dowody empiryczne oraz uwzględniając aspekty etyczne i ryzyka nadużyć.	K_U05 K_U16
E1_K	Wykazuje refleksyjność i odpowiedzialność w formułowaniu sądów o zachowaniu społecznym; rozpoznaje własne podatności na mechanizmy poznawcze i społeczne, minimalizuje wpływ stereotypów w interpretacji sytuacji.	K_K05, K_K09

E2_K	Uznaje znaczenie czynników sytuacyjnych i kontekstowych jako determinant zachowania; jest gotów do weryfikowania intuicyjnych ocen i uwzględniania danych empirycznych w ocenie zjawisk społecznych.	K_K09
E3_K	Docenia wkład badań psychologii społecznej (w szczególności eksperymentalnych) w rozwój psychologii i nauk społecznych oraz znaczenie standardów metodologicznych i etycznych.	K_K12
Sumaryczna liczba godzin		150
Liczba punktów ECTS		6

Nazwa przedmiotu kształcenia: Statystyka	
Forma zajęć:	Wykład, Laboratoria komputerowe
Cele kształcenia Wykład: C1 Poglębianie rozumienia logiki wnioskowania statystycznego oraz krytyczna interpretacja wyników analiz w kontekście pytań badawczych, hipotez i ryzyka błędów I i II rodzaju C2 Analiza i dobór adekwatnych metod statystycznych (parametrycznych i nieparametrycznych) do rodzaju danych, założeń modeli i celu badania – z uzasadnieniem decyzji analitycznych C3 Rozwijanie umiejętności interpretowania i komunikowania wniosków statystycznych (w tym ograniczeń analiz) w języku właściwym dla raportów naukowych i zastosowań praktycznych w psychologii Laboratorium: C1 Doskonalenie samodzielnego przygotowania zbioru danych do analizy w środowisku SPSS (kodowanie, porządkowanie, kontrola jakości danych) oraz dokumentowania przebiegu analiz C2 Stosowanie i krytyczna weryfikacja procedur analitycznych w SPSS (statystyki opisowe, korelacje, testy t, ANOVA, regresja), z oceną spełnienia założeń i poprawności doboru testów C3 Wypracowanie standardu prezentacji wyników (tabele, wykresy, opis) oraz formułowania wniosków i rekomendacji na podstawie analiz, z uwzględnieniem błędów interpretacyjnych	
Program kształcenia (treści nauczania)	
Wykłady: - Wnioskowanie statystyczne: operacjonalizacja pytań badawczych i hipotez; testowanie hipotez; błędy I i II rodzaju; interpretacja poziomu istotności i konsekwencji decyzyjnych. - Statystyka opisowa: dobór miar opisu do skali pomiaru; interpretacja rozkładów; kontrola jakości danych (braki, obserwacje odstające) – w kontekście dalszych analiz. - Wizualizacja danych i wyników: kryteria doboru wykresów; ocena czytelności i ryzyk manipulacji prezentacją; standardy raportowania. - Analiza korelacji: dobór współczynnika do rodzaju danych; interpretacja siły i kierunku związku; ograniczenia wnioskowania (korelacja a przyczynowość). - Porównania średnich – testy t: dobór wariantu testu; założenia; interpretacja wyniku i błędu; wprowadzenie do wielkości efektu (jeśli stosowane w sylabusie). - Testy parametryczne i nieparametryczne: kryteria wyboru; konsekwencje złamania założeń; uzasadnianie decyzji analitycznych. - ANOVA i testy post-hoc: logika porównań wielogrupowych; kontrola błędu; interpretacja wyników i ograniczeń. - Regresja wielokrotna: dobór modelu i predyktorów; założenia; interpretacja współczynników; porównanie logiki regresji i ANOVA. Laboratorium:	

1. Przygotowanie bazy danych w SPSS: definiowanie zmiennych, kodowanie, etykiety, kontrola błędów i braków danych; dokumentowanie procesu.
2. Rozkłady częstości, tabele i wykresy: dobór sposobu prezentacji do danych i pytania badawczego; ocena jakości wykresu.
3. Statystyki opisowe w SPSS: dobór miar; interpretacja wyników w kontekście danych; identyfikacja nietypowych obserwacji.
4. Tworzenie wskaźników i rzetelność skali: budowa wskaźnika; analiza rzetelności; krytyczna interpretacja wyników.
5. Korelacje: wykonanie analizy; dobór współczynnika; interpretacja i opis wyników zgodnie ze standardem raportowania.
6. Regresja: estymacja i ocena modelu; weryfikacja założeń; interpretacja; wnioskowanie z ograniczeniami.
7. Testy t: dobór testu; sprawdzenie założeń; opis wyników; interpretacja znaczenia praktycznego.
8. ANOVA jednoczynnikowa i post-hoc: analiza, weryfikacja założeń; interpretacja; opis wyników i wnioski.

Literatura podstawowa:

Francuz, P., Mackiewicz, R., *Liczy nie wiedzą, skąd pochodzą. Przewodnik po metodologii i statystyce nie tylko dla psychologów*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2005.

Arciszewska-Leszczuk, A., Kołek, M. F., Józefacka, N., & Iwankowski, P. (2021). *Metodologia i statystyka. Przewodnik naukowego turysty* (T. 1). Wydawnictwo Naukowe PWN.

Ferguson G. A., Takane Y. *Analiza statystyczna w psychologii i pedagogice*, Wydawn. Nauk. PWN Warszawa 2019.

Sobczyk M., *Statystyka*, Wydawn. Nauk. PWN, Warszawa 2007.

Bedyńska, S., & Brzezicka, A. (Red.). (2007). *Statystyczny drogowskaz: Praktyczny poradnik analizy danych w naukach społecznych na przykładach z psychologii* (T. 1). Academica SWPS.

Bedyńska, S., & Cypriańska, M. (Red.). (2013). *Statystyczny drogowskaz 2: Praktyczne wprowadzenie do analizy wariancji*. Wydawnictwo Sedno.

Szymczak, W. (2008). *Podstawy statystyki dla psychologów: podręcznik akademicki*. Centrum Doradztwa i Informacji Difin.

Literatura uzupełniająca

1. Juszczyk, S. (2013). *Metodologia badań społecznych: Szkice metodologiczne*. Wydawnictwo Naukowe Śląsk.
2. Bedyńska, S., & Książek, M. (red.). (2012). *Statystyczny drogowskaz 3. Praktyczne wprowadzenie do analizy regresji w naukach społecznych*. Wydawnictwo Sedno.

Laboratorium	✓ Warunkiem zaliczenia laboratorium jest obecność zgodna z regulaminem studiów, wykonanie zadań przewidzianych w programie zajęć oraz uzyskanie co najmniej oceny dostatecznej. ✓ Zaliczenie laboratorium odbywa się w formie kolokwium mającym na celu praktyczną weryfikację uzyskanej wiedzy oraz nabytych kompetencji praktycznych obejmujących przekrojowo całość materiału, który był przedmiotem ćwiczeń oraz obejmującą praktyczną umiejętność wyboru odpowiednich metod statystycznych na podstawie otrzymanych danych i hipotez do weryfikacji.
--------------	---

Efekty uczenia się

Symbol efektu uczenia się	Opis efektu uczenia się	Odniesienie efektu do efektu kierunkowego
---------------------------	-------------------------	---

WYKŁADY

E1_W	Ma wiedzę o różnych metodach statystycznego opisu i analizy danych ilościowych i jakościowych.	K_W04
LABORATORIUM		
E1_U	Potrafi dokonać statystycznego opisu danych ilościowych, wykorzystując oprogramowanie komputerowe.	K_U02
E2_U	Potrafi właściwie dobrać i zastosować metody statystycznej weryfikacji hipotez, oraz zaprezentować wnioski z przeprowadzonej analizy.	K_U01 K_U02
E3_U	Potrafi poprawnie zinterpretować dane statystyczne zamieszczone w artykułach naukowych i popularnonaukowych oraz ocenić poprawność stosowanej metodologii i wniosków	K_U11
Sumaryczna liczba godzin		100
Liczba punktów ECTS		4

Nazwa przedmiotu kształcenia: Wprowadzenie do psychologii	
Forma zajęć:	Wykład, ćwiczenia
Cele kształcenia Wykłady: C1 Analizuje ewolucję kluczowych nurtów oraz sporów w historii myśli psychologicznej i wyjaśnia ich znaczenie dla współczesnych paradygmatów badawczych. C2 Interpretuje miejsce psychologii w systemie nauk oraz porównuje nomotetyczne i idiograficzne modele wyjaśniania zachowania człowieka w perspektywie interdyscyplinarnej. C3 Krytycznie ocenia strategie wyjaśniania zjawisk psychologicznych w różnych podejściach teoretycznych oraz wskazuje konsekwencje przyjętych założeń dla interpretacji zachowania człowieka. Ćwiczenia: C1 Samodzielnie i trafnie posługuje się terminologią psychologiczną w analizie i interpretacji opisów zachowań oraz zjawisk psychicznych w ujęciu różnych szkół (psychodynamicznej, behawioralnej, poznawczej, humanistycznej). C2 Stosuje kategorie i pojęcia psychologiczne do wieloaspektowej analizy i wyjaśniania funkcjonowania człowieka w studiach przypadków, z uwzględnieniem zasad etyki psychologicznej. C3 Analizuje źródła (teksty klasyczne i opisy badań) oraz formułuje uzasadnione wnioski i interpretacje na podstawie argumentacji i danych.	
Metody kształcenia: Mk1 Wykłady (prezentacja multimedialna) Mk2 Dyskusja (moderowana dyskusja problemowa) Mk3 Analiza literatury przedmiotu (analiza i interpretacja tekstów/opracowań naukowych) Mk4 Ćwiczenia (prezentacja multimedialna, analiza wykonanych zadań)	
Pomoce dydaktyczne: Pd1 Prezentacje multimedialne (slajdy, materiały wizualne udostępniane studentom) Pd2 Teksty i opracowania naukowe (artykuły recenzowane, rozdziały monografii, publikacje przeglądowe) Pd3 Materiały do ćwiczeń (zestawy zadań, karty pracy, przykładowe dane do analizy i interpretacji)	
Program kształcenia (treści nauczania)	

Wykłady:**1. Historia myśli psychologicznej i rozwój koncepcji psychologii.**

Analiza odmiennych sposobów uprawiania psychologii (perspektywa mentalistyczna i fizykalistyczna) oraz porównanie klasycznych i nieklasycznych ujęć świadomości (psychologia aktów, strumień świadomości, psychologia rozumiejąca, funkcjonalizm).

Interpretacja filozoficznych podstaw psychologii: platońskiej i arystotelesowskiej koncepcji duszy, kartezjańskiego dualizmu oraz empiryzmu brytyjskiego; krytyczne omówienie ewolucji teorii świadomości (m.in. E. Titchener, W. James, W. Dilthey).

Analiza znaczenia teorii rozwoju poznawczego Jeana Piageta dla kształtowania się współczesnych ujęć rozwoju i poznania.

2. Rozwój współczesnych nurtów i kierunków w psychologii:

Analiza genezy i ewolucji behawioryzmu, psychologii poznawczej i ewolucyjnej oraz krytyczne omówienie źródeł psychologii humanistycznej i transpersonalnej.

Interpretacja problemu nieświadomości: od wczesnych koncepcji filozoficznych do psychoanalizy Freuda i jej rozwinięć (Jung, Adler, neopschoanaliza) oraz odniesienie do badań nad hipnozą, automatyzmem i zaburzeniami psychicznymi.

3. Kluczowe procesy psychiczne i zachowanie:

Analiza procesów poznawczych, uczenia się, pamięci, emocji, motywacji i osobowości jako mechanizmów wyjaśniających zachowanie człowieka.

Interpretacja złożoności zachowań (niższych i wyższych, werbalnych i niewerbalnych) z uwzględnieniem kategorii celowości i intencjonalności oraz ograniczeń różnych sposobów opisu.

4. Metody badawcze w psychologii:

Krytyczne porównanie podejść ilościowych i jakościowych oraz strategii badań: opisowych, korelacyjnych i eksperymentalnych.

Analiza konsekwencji doboru metody badawczej dla wnioskowania i interpretacji wyników badań psychologicznych.

5. Człowiek jako istota poznawcza:

- Analiza mechanizmów nabywania, organizowania i wykorzystywania wiedzy w kontekście współczesnych koncepcji poznania.

- Interpretacja problematyki podmiotowości oraz roli interpretacji rzeczywistości w rozumieniu funkcjonowania człowieka.

6. Relacje psychologii z innymi naukami:

- Analiza interdyscyplinarnych ujęć badania zachowań i procesów psychicznych oraz ich znaczenia dla rozwoju wiedzy psychologicznej.

- Interpretacja specyfiki człowieka jako przedmiotu badań psychologii (w tym „życia symbolicznego”) i jego konsekwencji społecznych.

7. Etyka w psychologii i jej zastosowania:

- Analiza standardów etycznych w badaniach i praktyce psychologicznej oraz ich znaczenia dla jakości i wiarygodności działań.

- Krytyczna ocena możliwości i ograniczeń psychologii w badaniach oraz zastosowaniach praktycznych, z uwzględnieniem odpowiedzialności zawodowej.

Ćwiczenia**1. Psychologia dnia codziennego:**

- Analiza naiwnej interpretacji zjawisk psychicznych i zachowań oraz krytyczne porównanie wiedzy potocznej i naukowej w wyjaśnianiu funkcjonowania człowieka.

2. Proces komunikacji jako podstawowy element relacji społecznych

- Analiza komunikacji werbalnej, niewerbalnej i pisemnej oraz interpretacja ich funkcji w budowaniu i podtrzymywaniu relacji społecznych.

3. Analiza źródeł klasycznych

- Interpretacja wybranych fragmentów dzieł Platona, Arystotelesa, św. Tomasza z Akwinu, św. Alberta Wielkiego i Kartezjusza z perspektywy ich znaczenia dla kształtowania się myśli psychologicznej.

4. Analiza eksperymentów w psychologii XX wieku

- Krytyczna analiza założeń, przebiegu i wniosków badań Alberta Bandury, Stanleya Milgrama oraz Philipa Zimbardo, z uwzględnieniem ograniczeń interpretacyjnych i aspektów etycznych.
- 5. **Koncepcja psychodynamiczna:**
 - Analiza freudowskiego obrazu człowieka oraz struktury aparatu psychicznego w odniesieniu do rozwoju psychoseksualnego.
 - Interpretacja mechanizmów obronnych w wyjaśnianiu funkcjonowania osobowości.
 - Ocena zastosowań psychoanalizy w terapii i poradnictwie psychodynamicznym.
- 6. **Koncepcja behawiorystyczna:**
 - Analiza teorii człowieka jako istoty zewnątrzsterownej.
 - Behawiorystyczne podstawy terapii: treningi asertywności i techniki warunkowania.
- 7. **Koncepcja poznawcza:**
 - Analiza roli schematów poznawczych, przekonań i interpretacji sytuacji w regulacji zachowania oraz wyjaśnianiu samoregulacji i autonomii jednostki.
 - Interpretacja i krytyczna ocena zastosowań podejścia poznawczego oraz poznawczo-behawioralnego w psychoterapii, z uwzględnieniem doboru technik (np. restrukturyzacja poznawcza, praca z przekonaniami, eksperymenty behawioralne) i ograniczeń interpretacyjnych.
- 8. **Koncepcja humanistyczna:**
 - Analiza koncepcji samorealizacji oraz teorii osobowości Carla Rogersa w wyjaśnianiu rozwoju i funkcjonowania człowieka.
 - Ocena założeń i zastosowań psychoterapii skoncentrowanej na kliencie.

Literatura podstawowa:

1. Mietzel, G. (2013). Wprowadzenie do psychologii. Gdańsk: GWP.
2. Rathus, S.A. (2004). Psychologia współczesna. Gdańsk: GWP – rozdział I, II, IV, XIV, XV, XVI.
3. Strelau, J., Doliński, D. (2011). Psychologia akademicka. Podręcznik. T.1. Gdańsk: GWP – rozdział II, V.
4. Strelau, J., Doliński, D. (2011). Psychologia akademicka. Podręcznik. T.2. Gdańsk: GWP – rozdział XII, XVI, XIX, XX.
5. Shaughnessy, J.J., Zechmeister, E.B., Zechmeister, J.S. (2002). Metody badawcze w psychologii. Gdańsk: GWP – część I, II, III.
6. Zimbardo, P.G., Johnson, R.L., McCann (2010). Psychologia. Kluczowe koncepcje. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Literatura uzupełniająca

1. Hergenhahn R.B., Henley B.T., (2013). An Introduction to the History of Psychology, International Edition, Cengage Learning, Inc..
2. Zimbardo, P.G., Gerring, R.J. (2017). Psychologia i życie. Warszawa: PWN.
3. Gałdowa A. (2000). Powszechność i wyjątek. Rozwój osobowości człowieka dorosłego. Kraków: WUJ.
4. Koziński, J. (1997). *Koncepcje psychologiczne człowieka* (wyd.VIII). Warszawa: Wydawnictwo „Żak”.
5. Koczanowicz-Dehnel I. (2004). *Jak powstała psychologia?* Wrocław: Dolnośląska Szkoła Wyższa Edukacji TWP.

Efekty uczenia się

Symbol efektu uczenia się	Opis efektu uczenia się	Odniesienie efektu do efektu kierunkowego
WYKŁADY		
E1_W	Posiada pogłębioną wiedzę o głównych nurtach i sporach w historii myśli psychologicznej oraz wyjaśnia ich znaczenie dla współczesnych koncepcji.	K_W02 K_W03
E2_W	Interpretuje specyfikę psychologii jako dyscypliny naukowej (w tym perspektywę nomotetyczną i idiograficzną) oraz analizuje jej relacje z innymi naukami.	K_W01

E3_W	Interpretuje filozoficzne źródła terminologii stosowanej w psychologii oraz wyjaśnia ich znaczenie dla współczesnych ujęć teoretycznych.	K_W02
E4_W	Analizuje strukturę psychologii jako nauki (w tym jej subdyscypliny) oraz interpretuje kluczowe zmiany paradygmatyczne w rozwoju dyscypliny.	K_W01 K_W03
E5_W	Krytycznie porównuje historyczne i współczesne koncepcje psychologiczne wyjaśniające zachowanie człowieka oraz wskazuje konsekwencje przyjętych założeń dla interpretacji zjawisk psychologicznych.	K_W03 K_W16
Ćwiczenia		
E1_U	Analizuje kontekst historyczny pojęć i koncepcji psychologicznych oraz porównuje ich ujęcia historyczne i współczesne, formułując uzasadnione wnioski.	K_U03
E2_U	Porównuje sposoby rozumienia człowieka w przednaukowej myśli psychologicznej, filozofii, literaturze oraz w naukowych koncepcjach psychologicznych, wskazując podobieństwa, różnice i ograniczenia interpretacyjne.	K_U03
E3_U	Klasyfikuje i uzasadnia przyporządkowanie analizowanej literatury do określonych koncepcji psychologicznych oraz subdyscyplin, wykorzystując adekwatne kryteria i terminologię.	K_U04
E1_K	Jest gotów do krytycznej refleksji nad znaczeniem dorobku klasyków psychologii dla współczesnego kształtu dyscypliny.	K_K04
E2_K	Jest gotów do identyfikowania i uwzględniania problemów etycznych w analizie zagadnień psychologicznych oraz do respektowania standardów etycznych w działaniach akademickich i praktycznych.	K_K02
Sumaryczna liczba godzin		125
Liczba punktów ECTS		5